

Memorandum
Informatiemaatschappij:
Met vernieuwde dynamiek terug naar de top !

In onze geglobaliseerde leef- en werkomgeving speelt breedbandcommunicatie een steeds prominentere rol. Een **competitieve informatie- en communicatiesector is een belangrijke katalysator voor economische en maatschappelijke vooruitgang en ontwikkeling**. Performante breedbandnetwerken en –diensten zijn cruciaal voor het stimuleren van onze welvaart, het concurrentievermogen van onze ondernemingen, het niveau van tewerkstelling, de aantrekkingskracht voor nationale en buitenlandse investeringen, het vermogen tot vernieuwing, de efficiëntie van de overheidsdiensten, het welzijn van de burgers en de ontwikkeling van hun kennis, en ze leveren een belangrijke bijdrage in de strijd tegen de opwarming van de aarde.

De uitdagingen voor de Belgische ICT-sector zijn zeer groot. In 2006 was de sector goed voor een totale omzet van 33,2 miljard euro, een toegevoegde waarde van 12,3 miljard euro (ca 4,41% van het BBP) en 102.000 banen. Niet alleen deze directe economische bijdrage, maar ook en zelfs nog meer de indirecte bijdrage door gebruik van ICT voor automatisering, procesondersteuning, communicatie en dienstverlening in andere sectoren, hebben ertoe bijgedragen dat ons land behoort tot de wereldtop op vlak van kwaliteit en productiviteit.

ICT is intussen één van de belangrijkste ‘hefbomen’ om in een context van groeiende globalisering een sterke positie voor ons land te handhaven en buitenlandse investeringen aan te trekken. In zijn Barometer van de Belgische Attractiviteit 2006 stelt Ernst & Young: *“Voor België blijft de belangrijkste troef de goede infrastructuur, zowel op vlak van transport en logistiek, als inzake telecommunicatie.”*

Ons land moet de ambitie hebben om in 2010 Europees en wereldwijd opnieuw bij de kopgroep te behoren op het vlak van beschikbaarheid en gebruik van breedbandcommunicatiemiddelen.

Daartoe moet de nieuwe federale regering:

1. Het voortouw nemen bij het **ontwikkelen van een ambitieuze, evenwichtige en globale visie** om ons land verder uit te bouwen tot een competitieve informatie- en kennismaatschappij. In die visie moeten initiatieven op het vlak van de beschikbaarheid, de ontwikkeling en het gebruik van interactieve diensten alsook de kennis van de voordelen van het gebruik van dergelijke diensten door ondernemingen en burgers centraal staan.
2. Een geïntegreerd beleid opstellen in **overleg met alle betrokken overheden en partijen** over de realisatie van die visie en de daartoe vereiste maatregelen en een voortrekkersrol spelen bij het afstemmen van de verschillende bevoegdheden, om een toenemende synergie en harmonisatie te bereiken tussen het beleid van de verschillende overheden.

3. Het belang van de informatie- en kennismaatschappij erkennen door **binnen het federale beleidsniveau binnen haar bevoegdheden de verantwoordelijkheid voor de informatiemaatschappij te centraliseren**. Dit laat toe op die wijze voor een gecoördineerde aanpak van breedband en ICT te zorgen en zo verder een constructieve rol te spelen bij het laten gelden van de federale bevoegdheden. Deze verantwoordelijke minister of staatssecretaris moet bovendien over voldoende middelen kunnen beschikken.

Een (pro)actieve houding op deze verschillende domeinen is noodzakelijk voor een bloeiende informatie- en kennismaatschappij in ons land. Het spreekt voor zich dat het Raadgevend Comité aan deze ontwikkelingen deel wil nemen en een actieve bijdrage wil leveren aan een vernieuwde dynamiek op het vlak van breedband en ICT.

Naar aanleiding van de vorming van een nieuwe federale Regering wil het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie door middel van dit memorandum niet alleen het belang van het debat onderlijnen, maar ook enkele krachtlijnen suggereren voor een toekomstig beleid. De aanbevelingen in dit memorandum zijn gebaseerd op zowel de aanbevelingen die het Comité op 31 januari 2007 goedkeurde over de vraag hoe de breedbandpenetratie in ons land kan worden verhoogd, als op de inbreng van de leden van het Comité. Met dit memorandum hopen wij actief en constructief bij te dragen tot het stimuleren van breedband en de informatie- en kennismaatschappij in ons land.

1. Het voortouw nemen bij het ontwikkelen van een ambitieuze, evenwichtige en globale visie

Het Raadgevend Comité is van oordeel dat de volgende objectieven cruciaal zijn om ons land definitief op weg te zetten naar een performante informatie- en kennismaatschappij:

- de **beschikbaarheid van een krachtige netwerkinfrastructuur** van de volgende generatie;
- het scheppen van **dynamiek in de ontwikkeling van interactieve breedbandige diensten** met toegevoegde waarde voor de burgers, de ondernemingen en de overheid;
- het **bevorderen van de kennis** van de gebruikers (burgers, instellingen, gezinnen, ondernemingen, ...) over het gebruik en over de voordelen van breedband en het **vermijden van de digitale kloof**.

A. Beschikbaarheid krachtige netwerkinfrastructuur

België beschikt momenteel over een belangrijke breedbandinfrastructuur waarvan de beschikbaarheid in de buurt zit van 98 %. De toename van het gebruik en de eisen van de nieuwe diensten leiden echter tot een toename van de behoeften inzake breedbandcapaciteit, en dus de noodzaak om de stap te zetten naar een nieuwe generatie van netwerken. De daarvoor nodige investeringen vereisen op hun beurt een stabiel, transparant en rechtszeker kader dat **eerlijke mededinging en efficiënte investeringen** maximaal stimuleert en dat op het terrein wordt toegepast door een efficiënte en onafhankelijke regulator ten dienste van ondernemingen en gebruikers. Dit zijn twee belangrijke voorwaarden opdat België (opnieuw) zou kunnen evolueren naar een leiderspositie op het vlak van de beschikbaarheid van vaste en mobiele infrastructuren van de nieuwe generatie.

Het Raadgevend Comité vraagt ook bijzondere aandacht voor de plaats die mobiele breedbanddiensten in dit verband innemen (bijvoorbeeld wanneer het komt tot een keuze van de toekenning van frequenties).

1° Stabiel, transparant en rechtszeker kader met duidelijke, eenvoudige en proportionele spelregels

Het toekomstige beleid op het vlak van transport van elektronische signalen dient een goed **evenwicht na te streven tussen concurrentie om de netwerken (i.e. concurrentie tussen verschillende infrastructuren) en concurrentie op de netwerken (i.e. concurrentie door dienstenaanbieders op de bestaande netwerken)**. Verder moet de overheid het principe van technologische neutraliteit en diensten-neutraliteit zoveel mogelijk naleven: de overheid moet er zich van onthouden bepaalde technologieën of diensten voordeliger te reglementeren dan andere. Het Raadgevend Comité vraagt ook dat Europese richtlijnen tijdig zouden worden omgezet.

Verder dringt het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie aan op een vereenvoudiging van het bestaande wettelijke en reglementaire kader. Overtollige regelgeving dient te worden afgeschaft en bij het ontwikkelen van nieuwe regelgeving dient meer aandacht te worden besteed aan een grondige kosten-batenanalyse op macro-economisch niveau. Regelgeving mag geen onnodige hindernissen bevatten voor nieuwe interessante functionaliteiten of diensten voor de gebruikers en mag burgers en ondernemingen niet verhinderen om hun gebruik van communicatiemiddelen te optimaliseren.

Verder dient de federale overheid erover te waken dat zowel bestaande als nieuwe communicatie-infrastructuur niet nodeloos worden belast. Eventuele tijdelijke hinder ten gevolge van graafwerken op het openbare domein mag geen aanleiding vormen om aan deze sector bijkomende financiële lasten op te leggen.

Ook op het vlak van de verdeling van frequenties moeten deze uitgangspunten in acht genomen worden. Inzake het toekennen van frequenties dient de overheid een evenwicht te vinden tussen het stimuleren van innovatieve netwerken en diensten door het op de markt brengen van radiospectrum enerzijds, en de concurrentiepositie van de bestaande gebruikers van radiospectrum anderzijds. Nog belangrijker is het om op dit vlak de plannen van de verschillende overheden van ons land op elkaar af te stemmen. Met respect voor elkaars bevoegdheden is tussen de verschillende overheden een globaal en constructief overleg nodig over een zo efficiënt mogelijk beheer en gebruik van radiofrequenties.

Ten slotte kan de overheid door middel van onder meer fiscale stimuli en subsidiëring de investering in innovatieve technologieën en vernieuwende breedbandinfrastructuur actief ondersteunen, zowel op het vlak van investeringen als op vlak van Onderzoek & Ontwikkeling. Ook de aankoop van nieuwe apparatuur door gebruikers zou met dergelijke maatregelen kunnen worden gestimuleerd.

2° Efficiënte en onafhankelijke regulator ten dienste van ondernemingen en burgers

Duidelijke en eenvoudige regels zijn een noodzakelijke, doch niet voldoende voorwaarde voor een efficiënt beleid ten voordele van de ondernemingen en de burgers van ons land. De rol van de overheid blijft namelijk niet beperkt tot het ontwikkelen van een wet- en regelgevend kader dat investeringen en innovatie zoveel mogelijk stimuleert. Een proactieve, goed geïnformeerde, performante en onafhankelijke regulator moet daarnaast in de praktijk ook toezien op het eerlijke verloop van de concurrentie en op de bescherming van consumenten.

B. Ontwikkeling en gebruik van diensten met toegevoegde waarde

Het zich beperken tot het ontwikkelen, uitvaardigen en toepassen van een consistent beleid op het vlak van breedbandinfrastructuur is onvoldoende. Steeds vaker wordt erkend dat de overheid ook een rol te spelen heeft in het stimuleren van de vraag door het gebruik van nieuwe breedbandinfrastructuur en –diensten aan te moedigen. Het heeft immers geen zin investeringen in breedbandnetwerken te stimuleren, wanneer dit niet gepaard gaat met een effectief gebruik van de toegenomen capaciteit. Over het algemeen wordt overigens verwacht dat de sector in de toekomst precies op dit vlak een hoge vlucht zal nemen en dat nieuwe diensten en toepassingen de eerder vermelde investeringen in bijkomende netwerkcapaciteit noodzakelijk zullen maken.

Een daarom voor de overheid even belangrijke opdracht is “to lead by example”. De overheid moet het voorbeeld geven bij het **ontwikkelen en stimuleren van diensten met toegevoegde waarde**. Dat brengt immers een dubbel voordeel met zich mee. Enerzijds kan een groot deel van de bestaande administratieve verplichtingen worden vereenvoudigd door een beroep te doen op informatie- en communicatietechnologie. Anderzijds stimuleert de overheid op deze wijze een efficiënt en nuttig gebruik van de aanwezige breedbandinfrastructuur en zwengelt zij de vraag naar breedbandinfrastructuur aan. Over het algemeen wordt veel verwacht van nieuwe breedbanddiensten in belangrijke maatschappelijke sectoren zoals gezondheidszorg, thuisbewaking, onderwijs, openbare veiligheid en mobiliteit. Telewerken, e-government en elektronische facturatie zijn eveneens belangrijke domeinen waarop de overheid het voortouw kan nemen.

Er dient daarbij bijzondere aandacht te zijn voor het internetgebruik bij kinderen en jongeren:

- qua veiligheid als huidige gebruiker;
- qua aangepast aanbod om het positieve gebruik van het internet te stimuleren.

C. Vertrouwen in breedband

Ondanks een snelle start behoort België niet langer tot de kopgroep inzake aantal gebruikers van breedbandnetwerken. De overheid moet daarom niet alleen investeringen stimuleren in netwerken en diensten met toegevoegde waarde voor de burger, maar moet daarover ook communiceren. Een groot aantal potentiële gebruikers ziet vandaag het belang van breedbandnetwerken en –diensten nog niet in. Een voorwaarde voor het welslagen van de informatiemaatschappij is dat gebruikers zich bewust worden van alle mogelijkheden en dat zij de nodige vaardigheden verwerven om met de nieuwe technologieën te kunnen omgaan. Bovendien bestaat er bij sommige bestaande gebruikers een vrees om breedband te gebruiken voor allerlei (gevoelige) verrichtingen en transacties. Op verschillende vlakken dient de overheid maatregelen te nemen om de voordelen van breedband zichtbaarder te maken en om de bevolking meer vertrouwd maken met technologie in het algemeen.

Er dienen ook maatregelen te worden genomen om het, soms gefundeerde, wantrouwen van ouders om hun kinderen te vroeg met het internet vertrouwd te maken, weg te nemen door beveiligingsmaatregelen en een betere kennis hierover bij de ouders.

Het Raadgevend Comité is van oordeel dat maatregelen nodig zijn om het **kennisniveau inzake gebruik en voordelen van breedbandverbindingen** te verhogen.

Er moet dringend meer worden geïnvesteerd in **vorming en opleiding van ICT-professionals**. Verschillende organisaties in de ICT-sector benadrukken al geruime tijd het toenemende tekort aan voldoende geschoold ICT-personeel en vragen de overheid om de instroom van jongeren in ICT-richtingen aan te moedigen. Verder moeten ook de inhoud van de opleidingen en de leerdoelstellingen beter worden afgestemd op de **noden van een kennisintensieve arbeidsmarkt**.

Bij dit alles mogen zwakkere of achtergebleven groepen in de maatschappij niet uit het oog verloren worden. De overheid dient actieve stappen te ondernemen met het oog op het vermijden van de digitale kloof (cf. **eInclusie** en **eToegankelijkheid**).

2. Een geïntegreerd beleid in overleg met alle betrokken overheden en partijen

A. Afstemming van het beleid tussen de overheden

Een geïntegreerde aanpak van het ICT-beleid en van de informatie- en kennismaatschappij ontbreekt in ons land. De verschillende initiatieven worden in België vaak los van elkaar genomen, door verschillende overheden en zonder onderlinge afstemming. Zo is het moeilijker om de nodige kritische massa te bereiken en om voldoende schaalgrootte voor nieuwe diensten te creëren. Voor de federale overheid ziet het Raadgevend Comité een belangrijke stimulerende en coördinerende rol weggelegd als gangmaker van de informatiemaatschappij. De federale overheid moet ervoor zorgen dat het debat over het belang van de informatie- en kennismaatschappij in ons land de plaats krijgt die het verdient. Als gangmaker moet de federale overheid er ook voor zorgen dat daartoe het juiste beleidskader wordt aangereikt. Zo zou de federale overheid een ruime visie (bijvoorbeeld:

“Digital Belgium”) moeten ontwikkelen, naar het voorbeeld van Denemarken.

Vooraf wegens de veelledige staatsstructuur is het van cruciaal belang dat de diverse overheden hun beleid op elkaar afstemmen. De hierboven aangehaalde uitdagingen vergen een consistente aanpak over de verschillende betrokken overheden heen. Het mag niet de bedoeling zijn om het warme water opnieuw uit te vinden. Veel bestaat al, maar wat bestaat moet geïntegreerd én als referentie (h)erkend worden. Gesteund door de diverse regeringen van ons land, de industrie en de academische wereld moet de federale overheid de maatregelen nemen die ons in staat stellen om opnieuw het voortouw te nemen in de ontwikkeling naar de informatie- en kennismaatschappij. Bijgevolg is het belangrijk dat de federale overheid haar beleid op het gebied van de uitbouw van de breedbandinfrastructuur en –diensten afstemt op het **beleid van de gewestelijke, gemeenschaps-, provinciale, stedelijke en gemeentelijke overheden**, en vice versa.

Het recent tot stand gekomen samenwerkingsakkoord “*betreffende het wederzijds consulteren bij het opstellen van regelgeving inzake elektronische communicatienetwerken, het uitwisselen van informatie en de uitoefening van de bevoegdheden met betrekking tot elektronische communicatienetwerken door de regulerende instanties bevoegd voor telecommunicatie of radio-omroep en televisie*” dat werd afgesloten met het oog op samenwerking tussen de verschillende federale en gemeenschapsregulators en -overheden, is een noodzakelijke eerste stap en dient daarom alle kansen op succes te worden gegeven.

In de toekomst moet echter een nog veel ruimere samenwerking vorm worden gegeven. Het Raadgevend Comité is van oordeel dat de federale overheid best geplaatst is om het initiatief te nemen om tot een **structurele samenwerking** te komen tussen de verschillende bevoegde overheden, die elk om beurt de voorzittersrol zouden kunnen waarnemen.

B. Overleg met alle belanghebbenden : een sleutel tot succes

Bovendien is de afstemming van het beleid van de verschillende betrokken overheden noodzakelijk om ons land in staat te stellen de globale visie voor de informatie- en kennismaatschappij effectief te implementeren, maar dat alleen volstaat niet. De overheden, industrie en gebruikers in ons land zouden overigens samen een consistente visie moeten ontwikkelen. Dat zou ons land aanzienlijke slagkracht geven in een aantal debatten op Europees niveau. Het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie is van oordeel dat het door zijn samenstelling, expertise en activiteiten een significante bijdrage kan leveren tot het verruimen van het debat naar een ruime groep van belanghebbenden zoals de bedrijfswereld, de academische wereld, de gebruikers, ...

Belangrijke sleutelmomenten voor het Europese ICT-beleid waartoe wij zouden kunnen bijdragen, zijn onder meer:

- de *mid-term review* van de Europese i2010-strategie en de Europese Lenteraad van 2008;
- het debat (groenboek en mededeling) over de herziening van de universele dienst in elektronische communicatie in de eerste jaarhelft van 2008;
- de herziening van de richtlijnen voor elektronische communicatie (2008-2009);
- het Belgische voorzitterschap van de Europese Raad in de tweede jaarhelft van 2010.

3. Een verantwoordelijke voor de informatie- en kennismaatschappij

De informatie- en kennismaatschappij moet op federaal niveau als horizontaal beleidsdomein worden erkend. De eindverantwoordelijkheid ervoor dient te worden toegekend aan één verantwoordelijke minister of staatssecretaris, aan wie op dit vlak een coördinerende opdracht wordt toegewezen. Naast het actief uitstippelen van een stimulerend beleid moet deze persoon ook oplossingen voorstellen om eventuele maatregelen uit andere beleidsdomeinen die de evolutie naar een informatie- en kennismaatschappij zouden bemoeilijken aan te pakken.

Het Raadgevend Comité is verder van oordeel dat de verantwoordelijke minister een beroep moet kunnen doen op een specifieke overheidsdienst die mee moet waken over de stimulering en de coördinatie van de initiatieven. Concreet zou deze opdracht onder meer omvatten: het verwerven en de inventaris van alle nodige gegevens, en het overleg daarover met alle betrokken partijen, de stimulering en coördinatie van de initiatieven die over het hele land worden genomen, de aanpassing van de reglementering, de introductie van een barometer van prestaties en realisaties en de financiering of cofinanciering van de prioritaire initiatieven. Het Raadgevend Comité hoopt dat de oprichting van een *Algemene Directie Telecommunicatie en Informatiemaatschappij bij de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie* (K.B. 16 maart 2007, B.S. 23 maart 2007) als een eerste stap in die richting mag worden beschouwd, maar is van oordeel dat het voeren van het debat een ruimer maatschappelijk draagvlak vereist. Vanzelfsprekend zijn het Raadgevend Comité en zijn leden bereid ook op dit vlak een actieve rol te spelen.